

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Декан соціально-гуманітарного
факультету**

Оксана ГОМОТЮК
« 24 » 09 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Проректор з науково-педагогічної
роботи**

Віктор ОСТРОВЕРХОВ
« 24 » 09 2025 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ІНІНОТ

Святослав ПИТЕЛЬ
« 24 » 09 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
з дисципліни
«ПЕДАГОГІЧНА МЕДІАЦІЯ»**

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – А Освіта

Спеціальність – А3 Початкова освіта

Освітньо-професійна програма – «Початкова освіта»

кафедра освітології і педагогіки

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (год.)	ІРС (год.)	Тренінг (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Екзамен (сем.)
Денна	1	2	32	14	5	6	93	150	2
Заочна	1	2	8	4	-	-	138	150	2

Тернопіль – 2025

Робочу програму склали кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри освітології і педагогіки Ольга ГЛАВАЦЬКА; доктор філософії з початкової освіти, викладач кафедри освітології і педагогіки Андріана ШИШАК.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри освітології і педагогіки (протокол № 2 від 23.09 2025р.).

Завідувач кафедри освітології і педагогіки,
д.пед.н., проф.

Володимир ЧАЙКА

Гарант освітньої програми,
к.пед.н., доцент,
доцент кафедри освітології і педагогіки

Оксана ПИСАРЧУК

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Педагогічна медіація»

1. Опис програми

Дисципліна – «Педагогічна медіація»	Галузь знань, спеціальність, СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань: А Освіта	Статус дисципліни – Вибіркова Мова навчання – українська
Кількість залікових модулів – 4	Спеціальність: А3 Початкова освіта Освітньо-професійна програма: «Початкова освіта»	Рік підготовки: Денна – 1 Заочна – 1 Семестр: Денна – 2 Заочна – 2
Кількість змістових модулів – 1	Ступінь вищої освіти – магістр	Лекції: Денна – 32 год Заочна – 8 год Практичні заняття: Денна – 14 год Заочна – 4 год
Загальна кількість годин – 150 год		Самостійна робота: Денна – 93 год, Заочна – 138 год Індивідуальна робота - 5 год Тренінг – 6 год
Тижневих годин : – 10 год, <i>з них аудиторних</i> – 3 год		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання вивчення дисципліни.

Дисципліна «Педагогічна медіація» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти розуміння сутності медіаційної процедури та шляхів врегулювання конфлікту у професійній діяльності. Головне спрямування під час вивчення даного курсу – максимально використати творчий потенціал, активність, самостійність і відповідальність кожного студента у процесі засвоєння теоретичного і практичного матеріалу.

2.1. Мета вивчення дисципліни.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Педагогічна медіація» є формування у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про сутність, принципи та технології педагогічної медіації, розвиток здатності здійснювати професійну діяльність на засадах партнерства, емпатії, діалогу й ненасильницької комунікації. Курс передбачає оволодіння знаннями та вміннями, необхідними для профілактики, діагностики й вирішення конфліктних ситуацій у закладах освіти, а також для створення ефективних шкільних служб порозуміння, здатних підтримувати позитивний соціально-психологічний клімат у колективі.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

В результаті вивчення дисципліни «Педагогічна медіація» здобувачі освіти повинні:

- формувати систему знань про сутність, принципи, види, стадії та технології педагогічної медіації як інноваційного підходу до вирішення конфліктів у закладах освіти;
- усвідомлювати психологічні, соціальні, педагогічні чинники виникнення конфліктів, розуміти їхню природу, види й стадії розвитку та шукати шляхи їх конструктивного подолання;
- ознайомлюватися з етичними та законодавчими засадами надання послуги посередництва (медіації) в освітньому середовищі;
- оволодівати основними процедурами, методами та інструментами медіації, зокрема ефективної комунікації, активного слухання, емпатійного взаєморозуміння й ненасильницької взаємодії;
- розвивати вміння діагностувати, попереджати й урегульовувати конфліктні ситуації між учасниками освітнього процесу;
- формувати базові знання, уміння й навички застосування медіації у професійній діяльності, спрямованій на створення позитивного психологічного клімату в колективі;
- набувати практичних навичок організації діяльності шкільної служби порозуміння, проведення медіаційних зустрічей і просвітницьких заходів;
- виховувати професійну культуру діалогу, толерантності, взаємоповаги та відповідальності за створення безпечного, комфортного й дружнього освітнього середовища.

2.3. Вимоги до знань і вмінь

У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен **знати**:

- основні поняття, принципи та етапи педагогічної медіації як технології конструктивного вирішення конфліктів у закладі освіти;
- роль, функції та етичні норми діяльності медіатора в освітньому середовищі;
- типи та динаміку конфліктів між учасниками освітнього процесу, їх психологічні та соціальні чинники;
- техніки ефективної комунікації, активного слухання, ненасильницької взаємодії та фасилітації діалогу;
- умови створення безпечного, довірливого й інклюзивного середовища для проведення медіаційних зустрічей;
- основи нормативно-правового забезпечення медіації в Україні та міжнародний досвід шкільного примирення;
- принципи організації шкільної служби порозуміння й координації її діяльності з педагогами, батьками та громадою.

Здобувач вищої освіти повинен **вміти**:

- аналізувати конфліктні ситуації у закладі освіти, визначати їх причини, сторони та можливі шляхи врегулювання;
- застосовувати комунікативні та психолого-педагогічні прийоми у процесі посередництва між учасниками конфлікту;
- проводити медіаційні зустрічі, дотримуючись принципів добровільності, нейтральності, конфіденційності та рівності сторін;
- використовувати інструменти діагностики, спостереження, опитування й аналізу для виявлення конфліктного середовища в школі;
- розробляти та реалізовувати програми просвітницьких заходів, тренінгів і практик з розвитку культури діалогу серед учасників освітнього процесу;
- оцінювати ефективність проведених медіацій, здійснювати моніторинг і рефлексію результатів;
- сприяти формуванню в учнів навичок мирного врегулювання суперечок, відповідального спілкування та емпатійного ставлення до інших.

3. Програма дисципліни «Педагогічна медіація»

Змістовий модуль I. Педагогічна медіація: сутність та практична реалізація

Тема 1. Медіація як альтернативний спосіб вирішення конфліктів

Поняття, структура, види та особливості конфлікту. Психологічні чинники виникнення конфліктів у міжособистісній взаємодії. Типи поведінки учасників конфлікту. Ознаки та негативні наслідки конфліктів у соціальних системах. Стадії розвитку конфлікту та їх характеристика. Основні підходи до конструктивного вирішення конфліктів. Медіація як інноваційний і ненасильницький спосіб подолання конфліктів.

Тема 2. Історичний аспект виникнення та розвитку інституту медіації

Сутність поняття та правова природа медіації. Посередництво як форма врегулювання конфліктів у стародавніх цивілізаціях. Становлення інституту медіації у США та європейських країнах. Історичні передумови впровадження медіації в Україні. Сучасні наукові підходи до визначення поняття «медіація». Ознаки, переваги та недоліки медіації як процедури примирення.

Тема 3. Принципи, види та моделі медіації

Основні принципи медіації: добровільність, конфіденційність, нейтральність, неупередженість, самовизначення сторін. Значення принципів рівності сторін і незалежності медіатора. Види медіації за формою проведення: пряма, непряма, превентивна, з однією стороною. Класифікація медіації за сферою виникнення конфлікту. Фасилітаційна (класична) медіація: зміст і особливості. Оціночна, превентивна та комбінована моделі медіації. Характеристика основних моделей медіації в сучасній практиці.

Тема 4. Законодавче забезпечення процесу медіації

Законодавче визначення медіації в Україні. Основні положення Закону України «Про медіацію». Державний стандарт соціальної послуги посередництва (медіації). Міжнародні та європейські стандарти медіаційної діяльності. Конвенція ООН «Про міжнародні угоди за результатами медіації» (Сінгапурська конвенція, 2019).

Тема 5. Організація здійснення та загальна характеристика стадій медіації

Загальна характеристика медіаційної процедури. Етап премедіації: підготовка до процесу посередництва. Створення атмосфери довіри та психологічного комфорту в медіації. Стадії проведення медіації: підготовча, інформаційна, робота з інтересами, пошук рішень, укладання угоди. Постмедіація як завершальна стадія медіаційного процесу. Основні правила, техніки та прийоми активного слухання в медіації. Методи та особливості практичного застосування медіації.

Тема 6. Медіаційна угода як результат врегулювання конфлікту

Ознаки та правова природа медіаційної угоди. Обов'язкові реквізити, форма та структура медіаційної угоди. Істотні умови та зміст домовленостей сторін. Види медіаційних угод. Медіаційне застереження як інструмент попередження конфліктів.

Тема 7. Зміст та організація ділових переговорів. Учасники та сторони медіації

Професія медіатора та основні вимоги до неї. Психологічний профіль медіатора: риси, компетенції, установки. Значущість ролі медіатора у процесі медіації. Особливості участі сторін у процедурі посередництва. Морально-психологічні умови та стратегії ведення переговорів. Роль медіації для сторін конфлікту та учасників освітнього процесу.

Тема 8. Психологія ділового спілкування. Професійна компетентність медіатора

Психологічні основи ділового спілкування медіатора. Поняття та структура професійної компетентності медіатора. Комунікативна, конфліктологічна, процедурна, правова та

рефлексивна компетентність. Техніки ефективної комунікації та активного слухання. Емоційна компетентність медіатора та робота з емоціями сторін. Кваліфікаційні вимоги до професії медіатора.

Тема 9. Етика медіаційної процедури

Етичні засади професійної діяльності медіатора. Конфлікт інтересів у медіації та способи його попередження. Принцип конфіденційності у медіаційній практиці. Саморегулювання у професійній спільноті медіаторів. Кодекс професійної етики медіаторів. Європейський кодекс етики медіаторів. Відповідальність медіатора за порушення етичних норм. Маркетинг і просування послуг медіації як етична проблема.

Тема 10. Медіація та медитативний підхід у сфері освіти

Особливості конфліктів у сучасному освітньому середовищі. Види конфліктів та засоби їх подолання в освітній сфері. Особливості конфліктної комунікації в педагогічному процесі. Психологічні чинники виникнення конфліктних ситуацій у шкільному колективі. Когнітивні, емоційні та поведінкові особливості учасників конфлікту. Мобінг як форма прояву конфлікту серед дітей та підлітків. Управління конфліктами та профілактика психологічної напруги у дитячому колективі.

Тема 11. Технологічний аспект здійснення медіації з сім'єю та дітьми

Поняття, сутність та специфіка сімейної медіації. Основні цілі, завдання та принципи застосування медіації у роботі з сім'єю. Умови ефективного впровадження сімейної медіації. Особливості процедури медіації у справах, що стосуються дітей. Дизайн процедури медіації в контексті сімейних конфліктів.

Тема 12. Створення системи служб порозуміння для впровадження медіації у заклади освіти

Актуальність створення шкільних служб порозуміння в освітній системі. Поняття, структура та функції служби порозуміння у закладі освіти. Організація діяльності та координація служби порозуміння. Супервізія, підтримка та професійний розвиток медіаторів у службі. Моніторинг та оцінювання ефективності діяльності служб порозуміння. Значення медіації для формування безпечного та комфортного освітнього середовища.

4. Структура залікового кредиту дисципліни «Педагогічна медіація»

Тематика залікового кредиту	Кількість годин						ІРС	Тренінг	Контр. заходи
	Лекції		Практичні Заняття		Самостійна робота				
	Денна	Заочна	Денна	Заочна	Денна	Заочна			
Змістовий модуль I. Педагогічна медіація: сутність та практична реалізація									
Тема 1. Медіація як альтернативний спосіб вирішення конфліктів	2	2	2	2	6	12	5	6	Поточне опитування
Тема 2. Історичний аспект виникнення та розвитку інституту медіації	2				7	14			Поточне опитування
Тема 3. Принципи, види та моделі медіації	4				8	14			Поточне опитування
Тема 4. Законодавче забезпечення процесу медіації	2	2	8		14	Поточне опитування			
Тема 5. Організація здійснення та загальна	4		2		8	14			Поточне опитування

характеристика стадій медіації									
Тема 6. Медіаційна угода як результат врегулювання конфлікту	2				8	14			Поточне опитування
Тема 7. Зміст та організація ділових переговорів. Учасники та сторони медіації	2		2		8	14			Поточне опитування
Тема 8. Психологія ділового спілкування. Професійна компетентність медіатора	2	2			8	14			Поточне опитування
Тема 9. Етика медіаційної процедури	2			2	8				Поточне опитування
Тема 10. Медіація та медитативний підхід у сфері освіти	2		2		8	14			Поточне опитування
Тема 11. Технологічний аспект здійснення медіації з сім'єю та дітьми	4	2	2		8				Поточне опитування
Тема 12. Створення системи служб порозуміння для впровадження медіації у заклади освіти	4		2		8	14			Поточне опитування
Всього	32	8	14	4	93	138	5	6	

5. Тематика практичних занять

Мета практичних занять:

- поглибити теоретичні знання здобувачів освіти про педагогічну медіацію як технологію мирного врегулювання конфліктів у закладах освіти;
- формувати вміння застосовувати методи медіації, діалогу, активного слухання та ненасильницької комунікації в педагогічній діяльності;
- розвивати здатність аналізувати конфліктні ситуації, добирати ефективні стратегії їх вирішення та моделювати медіаційні зустрічі;
- сприяти становленню професійної етики, емпатії, толерантності та відповідальності майбутнього педагога за створення безпечного й підтримувального освітнього середовища.

Змістовий модуль 1. Педагогічна медіація: сутність та практична реалізація

Практичне заняття 1 до тем 1, 2

Тема. Медіація як альтернатива традиційним способам вирішення конфліктів. Історичний розвиток інституту медіації

Мета: сформулювати у здобувачів освіти розуміння сутності конфлікту та природи його виникнення; ознайомити з історичними аспектами становлення медіації; навчити визначати переваги й особливості медіації як ненасильницького способу врегулювання конфліктів.

Питання для обговорення:

1. Поняття, структура та види конфліктів у соціальних системах.
2. Психологічні чинники виникнення конфліктів у міжособистісній взаємодії.
3. Типологія поведінки учасників конфлікту.

4. Стадії розвитку конфлікту та їх характеристика.
5. Основні підходи до конструктивного вирішення конфліктів.
6. Поняття медіації як інноваційного способу подолання конфліктів.
7. Посередництво в стародавніх цивілізаціях як історичний прообраз медіації.
8. Розвиток інституту медіації у США, Європі та становлення в Україні.
9. Сучасні наукові підходи до визначення поняття «медіація».
10. Переваги та недоліки медіації як процедури примирення.

Практичне завдання: змодельовати ситуацію конфлікту між учасниками освітнього процесу, визначити його стадії, сторони, інтереси, можливості застосування медіаційного підходу для врегулювання.

Практичне заняття 2 до тем 3, 4

Тема. Принципи, моделі та законодавчі основи медіації

Мета: навчити здобувачів освіти розрізняти принципи, види й моделі медіації; ознайомити з правовими аспектами регулювання медіаційної діяльності в Україні та міжнародній практиці.

Питання для обговорення:

1. Основні принципи медіації: добровільність, конфіденційність, нейтральність, неупередженість, самовизначення сторін.
2. Значення принципів рівності сторін і незалежності медіатора.
3. Види та класифікація медіації за сферою виникнення конфлікту.
4. Фасилітаційна, оціночна, комбінована та превентивна моделі медіації.
5. Законодавче визначення медіації в Україні.
6. Основні положення Закону України «Про медіацію».
7. Міжнародні та європейські стандарти медіаційної діяльності.
8. Конвенція ООН «Про міжнародні угоди за результатами медіації» (Сінгапурська, 2019).
9. Державний стандарт соціальної послуги посередництва (медіації).

Практичне завдання: розробити схему процесу медіації з урахуванням основних принципів і законодавчих вимог; визначити, на якому етапі можуть виникати етичні дилеми медіатора.

Практичне заняття 3 до тем 5, 6

Тема. Етапи медіаційного процесу та укладання медіаційної угоди

Мета: сформувати у здобувачів освіти навички планування медіаційного процесу; навчити визначати зміст і структуру медіаційної угоди; розвинути вміння застосовувати техніки активного слухання та створювати атмосферу довіри.

Питання для обговорення:

1. Загальна структура медіаційної процедури.
2. Етап премедіації та підготовка до процесу посередництва.
3. Створення атмосфери довіри та безпеки у медіації.
4. Стадії проведення медіації: підготовка, інформаційна, робота з інтересами, пошук рішень, укладання угоди.
5. Постмедіація як завершальний етап процесу.
6. Ознаки та правова природа медіаційної угоди.
7. Обов'язкові реквізити, форма й структура медіаційної угоди.
8. Істотні умови та зміст домовленостей сторін.
9. Медіаційне застереження як інструмент попередження конфліктів.

Практичне завдання: розробити зразок тексту медіаційної угоди для типового освітнього конфлікту (учень – педагог – батьки) з урахуванням принципів добровільності, конфіденційності та рівності сторін.

Практичне заняття 4 до тем 7, 8

Тема. Професійна діяльність медіатора: ділові переговори, комунікативна та емоційна компетентність

Мета: ознайомити здобувачів із ролями сторін та учасників медіації; навчити ефективним прийомам ділового спілкування, активного слухання та саморегуляції емоцій.

Питання для обговорення:

1. Професія медіатора та основні вимоги до неї.
2. Психологічний профіль медіатора: риси, установки, компетентності.
3. Морально-психологічні умови ведення переговорів.
4. Роль медіатора у взаємодії сторін конфлікту.
5. Комунікативна, конфліктологічна, правова та рефлексивна компетентність медіатора.
6. Психологічні основи ділового спілкування.
7. Техніки активного слухання та ефективної комунікації.
8. Емоційна компетентність і робота з емоціями сторін у процесі медіації.

Практичне завдання: змодельовати фрагмент ділових переговорів між сторонами конфлікту, де медіатор застосовує техніки активного слухання та емпатійного відображення почуттів сторін.

Практичне заняття 5 до тем 9, 10

Тема. Етичні основи медіаційної практики та медіація в освітньому середовищі

Мета: сформувані у здобувачів розуміння етичних стандартів діяльності медіатора; розкрити особливості медіації у закладах освіти; розвинути вміння застосовувати етичні норми в педагогічних конфліктах.

Питання для обговорення:

1. Етичні засади діяльності медіатора.
2. Конфлікт інтересів і способи його попередження.
3. Принцип конфіденційності у медіаційній практиці.
4. Кодекс професійної етики медіаторів.
5. Європейський кодекс етики медіаторів.
6. Відповідальність медіатора за порушення етичних норм.
7. Особливості конфліктів у сучасному освітньому середовищі.
8. Конфліктна комунікація у педагогічному процесі.
9. Психологічні чинники конфліктів у шкільному колективі.
10. Мобінг і шляхи профілактики конфліктів серед учнів та педагогів.

Практичне завдання: створити сценарій педагогічної медіації між педагогом і учнем (або батьками), визначити етичні ризики для медіатора та шляхи їх подолання.

Практичне заняття 6 до теми 11

Тема. Медіація з сім'єю та дітьми: особливості, принципи, технологія проведення

Мета: навчити здобувачів вищої освіти застосовувати медіацію у роботі з сім'єю; розвинути вміння проектувати процес сімейної медіації з урахуванням вікових і психологічних особливостей дітей.

Питання для обговорення:

1. Поняття та специфіка сімейної медіації.
2. Основні цілі та принципи медіації у роботі з сім'єю.
3. Психологічні умови ефективного впровадження сімейної медіації.
4. Особливості процедури медіації у справах, що стосуються дітей.
5. Дизайн і структура процесу сімейної медіації.
6. Роль педагога як посередника у сімейно-освітніх конфліктах.

Практичне завдання: змодельовати процес сімейної медіації між батьками щодо суперечки, яка впливає на дитину, визначити позиції, інтереси сторін і можливі рішення.

Практичне заняття 7 до теми 12

Тема. Створення та функціонування служб порозуміння в закладах освіти

Мета: сформувані у здобувачів практичні навички організації діяльності шкільної служби порозуміння; навчити планувати, координувати та оцінювати ефективність її роботи.

Питання для обговорення:

1. Актуальність створення шкільних служб порозуміння.
2. Структура, функції та повноваження служби порозуміння закладу освіти.
3. Організація діяльності та координація роботи служби.
4. Супервізія, підтримка та професійний розвиток медіаторів.
5. Моніторинг і оцінювання ефективності діяльності служб порозуміння.
6. Значення служби порозуміння для формування безпечного освітнього середовища.

Практичне завдання: розробити модель діяльності шкільної служби порозуміння для конкретного закладу освіти: визначити її структуру, функції, порядок реагування на конфлікти й систему взаємодії з педагогічним колективом.

6. Самостійна робота

Самостійна робота є важливою складовою освітнього процесу та спрямована на формування у здобувачів освіти професійної компетентності майбутнього педагога, здатного конструктивно вирішувати конфлікти, ефективно комунікувати з усіма учасниками освітнього процесу та впроваджувати принципи медіації в практику закладу освіти.

Вона передбачає опрацювання навчального матеріалу в позааудиторний час без безпосередньої участі викладача, але за його методичними рекомендаціями та з використанням навчально-методичних ресурсів: конспектів лекцій, підручників, електронних платформ, навчальних і методичних посібників, цифрових ресурсів, тренінгових матеріалів, нормативних документів та кейсів із практики шкільної медіації.

Зміст, обсяг та форми самостійної роботи визначаються робочою програмою дисципліни та охоплюють систему практичних завдань, спрямованих на закріплення теоретичних знань і розвиток умінь аналізувати конфлікти, проводити медіаційні зустрічі, організовувати діяльність шкільної служби порозуміння та впроваджувати культуру ненасильницького спілкування в освітньому середовищі.

Для успішного опанування курсу «Педагогічна медіація» здобувачі освіти виконують серію із 10 мініпроектів, кожен із яких пов'язаний із відповідною темою (темами) дисципліни та відображає практичне застосування медіації у діяльності педагога.

Мініпроекти є формою практичного самостійного навчання, що поєднує аналітичну, комунікативну, психологічну та педагогічно-методичну роботу. Кожен мініпроект демонструє розуміння здобувачами освіти основ педагогічної медіації, умінь аналізувати конфліктні ситуації, застосовувати інструменти посередництва та створювати освітні продукти, спрямовані на розвиток культури діалогу в закладі освіти.

Самостійна робота має завершуватися створенням конкретного освітнього продукту, який може бути використаний у практичній діяльності педагога або шкільної служби порозуміння.

Зміст мініпроектів:

Тема 1. Медіація як альтернативний спосіб вирішення конфліктів

Мініпроект: «Медіація – шлях до порозуміння».

Мета: ознайомити здобувачів освіти з поняттям, сутністю, принципами та перевагами медіації як інноваційного підходу до врегулювання конфліктів.

Інструкція: визнач типові ситуації конфліктів у школі; склади схему процесу медіації; опиши, у чому полягає її відмінність від покарання чи арбітражу.

Матеріали: Canva, PowerPoint, аркуш А3.

Результат: інфографіка або постер «Медіація – шлях до порозуміння».

Тема 2. Історичний аспект виникнення та розвитку інституту медіації

Мініпроект: «Історія медіації: від стародавніх практик до сучасності».

Мета: сформувати у здобувачів освіти уявлення про історичні передумови розвитку інституту медіації в різних країнах і в Україні.

Інструкція: досліді приклади посередництва у стародавніх цивілізаціях; підготуй хронологічну стрічку розвитку медіації у світі; виокреми ключові події становлення медіації в Україні.

Матеріали: Canva, PowerPoint, онлайн-хронологія.

Результат: цифрова стрічка часу або презентація «Історія медіації: від стародавніх практик до сучасності».

Тема 3. Принципи, види та моделі медіації

Мініпроект: «П'ять принципів ефективної медіації».

Мета: навчити здобувачів освіти розрізняти принципи, види та моделі медіації; усвідомити роль неупередженості, конфіденційності та добровільності.

Інструкція: обери приклади з практики, що ілюструють кожен принцип; створи таблицю або візуальну схему, яка відображає принципи, види та моделі медіації; наведи приклади фасилітаційної, оціночної й комбінованої моделей.

Матеріали: Canva, PowerPoint, аркуш А3.

Результат: інформаційний постер або презентація «П'ять принципів ефективної медіації».

Тема 4. Законодавче забезпечення процесу медіації

Мініпроект: «Медіація в правовому полі України».

Мета: навчити здобувачів освіти орієнтуватися в нормативно-правових актах, що регулюють процес медіації в Україні та за кордоном.

Інструкція: опрацюй основні положення Закону України «Про медіацію»; створи порівняльну таблицю між українським та європейським законодавством; визнач права та обов'язки медіатора згідно із законом.

Матеріали: Canva, PowerPoint, таблиця порівняння.

Результат: аналітична таблиця або презентація «Медіація в правовому полі України».

Тема 5. Організація здійснення та загальна характеристика стадій медіації

Мініпроект: «Сценарій медіаційної зустрічі».

Мета: навчити здобувачів освіти планувати медіаційний процес і визначати послідовність його стадій.

Інструкція: обери типовий освітній конфлікт; склади сценарій медіаційної зустрічі, визначивши ролі учасників; опиши правила поведінки та можливі результати домовленостей.

Матеріали: Canva, PowerPoint, шаблон сценарію.

Результат: сценарій медіаційної зустрічі або відеореєстрація «Сценарій медіаційної зустрічі».

Тема 6. Медіаційна угода як результат врегулювання конфлікту

Мініпроект: «Медіаційна угода: домовленість у дії».

Мета: сформувати вміння здобувачів освіти укладати медіаційну угоду, дотримуючись її структури та юридичних вимог.

Інструкція: розроби шаблон угоди для типового освітнього конфлікту; визнач ключові умови й обов'язкові реквізити; проаналізуй ризики порушення домовленостей.

Матеріали: Canva, PowerPoint, текстовий шаблон.

Результат: зразок медіаційної угоди або інформаційний плакат «Медіаційна угода: домовленість у дії».

Тема 7. Зміст та організація ділових переговорів. Учасники та сторони медіації

Мініпроект: «Професія медіатора: комунікація без конфліктів».

Мета: розвинути у здобувачів освіти вміння ефективно спілкуватися, застосовуючи техніки активного слухання, емпатії та рефлексії.

Інструкція: склади психологічний портрет ідеального медіатора; змодельуй фрагмент переговорів між сторонами конфлікту; опиши комунікативні техніки, що сприяють досягненню згоди.

Матеріали: Canva, PowerPoint, шаблон кейсу.

Результат: відео або презентація «Професія медіатора: комунікація без конфліктів».

Тема 8. Психологія ділового спілкування. Професійна компетентність медіатора

Мініпроєкт: «Компетентності сучасного медіатора».

Мета: навчити здобувачів освіти визначати основні професійні компетентності медіатора та розвивати емоційну стабільність і саморефлексію.

Інструкція: склади карту професійних компетентностей медіатора; добери вправи для розвитку емоційної саморегуляції; підготуй рекомендації для майбутніх педагогів-медіаторів.

Матеріали: Canva, PowerPoint, аркуш А3.

Результат: карта компетентностей або методичний буклет «Компетентності сучасного медіатора».

Теми 9–10. Етика медіаційної процедури. Медіація у сфері освіти

Мініпроєкт: «Етична культура та медіація в освітньому середовищі».

Мета: сформувати у здобувачів освіти розуміння етичних засад професії медіатора та вміння застосовувати медіаційні підходи в освітніх конфліктах.

Інструкція: ознайомся з Кодексом етики медіаторів; підготуй перелік морально-етичних принципів для шкільного середовища; проаналізуй типові конфлікти «учень–учитель» або «учитель–учитель» і визнач, як у них діє медіатор.

Матеріали: Canva, PowerPoint, шаблон аналізу кейсу.

Результат: етичний плакат або кейс-презентація «Етична культура та медіація в освітньому середовищі».

Теми 11–12. Медіація з сім'єю та дітьми. Служба порозуміння в закладах освіти

Мініпроєкт: «Шкільна служба порозуміння: простір довіри».

Мета: навчити здобувачів освіти проєктувати структуру, функції та напрями діяльності шкільної служби порозуміння; розвинути вміння організовувати сімейну та дитячу медіацію.

Інструкція: розроби модель шкільної служби порозуміння; визнач склад команди, функції та завдання; підготуй рекомендації для педагогів щодо роботи з дітьми й батьками; створи візуальну схему процесу сімейної медіації.

Матеріали: Canva, PowerPoint, аркуш А3.

Результат: структурна схема або презентація «Шкільна служба порозуміння: простір довіри».

7. Тренінг з дисципліни «Педагогічна медіація»

Виконання завдань тренінгового циклу спрямоване на формування у здобувачів вищої освіти практичних навичок медіації, розвитку конфліктологічної компетентності, уміння будувати діалог і створювати атмосферу порозуміння в освітньому середовищі. Тренінговий цикл реалізує поступовий перехід від теоретичного осмислення медіації як педагогічного феномену до опанування конкретних технологій її застосування в закладах освіти.

У процесі виконання мініпроєктів здобувачі вищої освіти аналізують реальні конфліктні ситуації, відпрацьовують техніки комунікації, моделюють медіаційні зустрічі, розробляють освітні заходи з профілактики конфліктів і булінгу та створюють практичні рекомендації для педагогів і служб порозуміння. Кожен тренінг має практичне спрямування й завершується створенням проміжного продукту, який може бути використаний у шкільній практиці.

Тренінг 1. «Педагогічна медіація: суть, принципи та роль медіатора»

Завдання:

1. *«Медіація як шлях до порозуміння»* – розробка схеми процесу педагогічної медіації та визначення її принципів і переваг для освітнього середовища;
2. *«Конфлікт у закладі освіти: причини та динаміка»* – аналіз типових конфліктних ситуацій у педагогічному колективі чи серед учнів, визначення стадій і факторів ескалації.
3. *«Професійний портрет медіатора»* – визначення ключових якостей, функцій та етичних засад діяльності медіатора в освітньому середовищі;

4. «Активне слухання і довіра» – створення вправ і чек-листів для розвитку навичок ефективного слухання та формування безпечного простору спілкування.

Форми

роботи:

Мозковий штурм → груповий аналіз кейсів → побудова схеми → дискусія → рефлексія.

Рольові ігри → парні вправи → групове обговорення → створення комунікативних карток → підсумкова рефлексія.

Тренінг 2. “Практика шкільної медіації: організація, діагностика, взаємодія”

Завдання:

5. «Діагностика конфліктного середовища» – розробка інструментів для збору інформації про конфлікти у закладі освіти (анкета, карта конфліктності);

6. «Служба порозуміння в школі» – створення моделі команди медіаторів, розподіл ролей і визначення регламенту діяльності;

7. «Медіація у складних випадках» – розробка алгоритму дій медіатора у випадках булінгу або групових конфліктів.

Форма

роботи:

Аналіз практичних кейсів → фасилітаційна сесія → створення моделі служби → групова презентація результатів.

Тренінг 3. “Медіація як інструмент розвитку культури порозуміння”

Завдання:

8. «Просвітницький захід для учнів і батьків» – розробка інтерактивного заняття чи тренінгу з профілактики конфліктів і булінгу;

9. «Медіація в освітньому процесі» – інтеграція принципів медіації у навчальні предмети та виховну роботу;

10. «Моніторинг ефективності медіаційної діяльності» – створення інструментів оцінювання результатів і рівня культури діалогу в закладі освіти.

Форма

роботи:

Проектна діяльність → групове планування → створення навчальних продуктів → публічна презентація → колективне оцінювання.

8. Методи навчання

В освітньому процесі застосовуються такі методи навчання: пояснювально-ілюстративний, метод проблемного викладу, евристичної бесіди, частково-пошуковий метод, метод демонстрації, метод опитування, тестування, інтерактивні методи (робота у групах, дебати, «мозковий штурм», метод кейсів, бесіди тощо), SWOT-аналіз, виконання практичних вправ та тренінгових завдань.

9. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю.

В процесі вивчення дисципліни «Педагогічна медіація» використовують наступні методи оцінювання навчальної роботи здобувача освіти за 100-бальною шкалою:

- поточне опитування;
- оцінювання виконання змістового модульного контролю;
- оцінювання виконання тренінгу;
- оцінювання самостійної роботи здобувачів освіти;
- підсумковий екзамен.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Педагогічна медіація» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3	Модуль 4
20%	20%	15%	5%	40%
Поточне оцінювання*	Модульний контроль	Самостійна робота	Тренінг	Екзамен
Середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час опитування на кожному практичному занятті	Модульна контрольна робота охоплює тестові завдання (25 тестів по 2 бали кожен – 50 балів всього) та теоретичне питання (50 балів). **	Оцінка за виконані завдання	Оцінка за виконані завдання	Екзамен охоплює тестові завдання (25 тестів по 2 бали кожен – 50 балів всього) та теоретичне питання (50 балів). ***

* Оцінка за поточне оцінювання визначається як середнє арифметичне з оцінок, отриманих під час занять (кожен здобувач має бути оцінений кожного практичного заняття). Пропуски практичних занять обов'язково відпрацьовуються в години консультацій, в іншому випадку вони вважаються оцінкою «0». Для здобувачів, які навчаються за індивідуальним графіком, поточне оцінювання проводиться під час консультацій та шляхом виконання завдань в системі Moodle.

** Оцінювання теоретичних питань модульного контролю відбувається відповідно до таблиці критеріїв оцінювання усної або письмової відповіді.

*** Оцінювання теоретичних питань екзамену відбувається відповідно до таблиці критеріїв оцінювання усної або письмової відповіді.

Оцінювання поточного опитування під час практичного заняття відбувається в обсязі 100 балів: 50 балів – за відповіді на питання для обговорення, 50 балів – за виконання практичного завдання. Оцінка за питання для обговорення виставляється відповідно до таблиці критеріїв оцінювання усної або письмової відповіді; за виконання практичного завдання – таблиці критеріїв оцінювання виконання практичного завдання під час поточного оцінювання.

Таблиця критеріїв оцінювання усної або письмової відповіді

Бали / Критерій	0 балів	1 бал	2 бали	3 бали	4 бали	5 балів
1. Повнота відповіді (усна/письмова)	Відсутня відповідь або повністю не за темою	Дуже коротка, уривчаста, не розкриває питання	Лише часткове розкриття теми, значні пропуски	Тема загалом розкрита, однак бракує важливих аспектів	Відповідь майже повна, охоплено основні аспекти	Повна, вичерпна відповідь із висвітленням усіх аспектів
2. Точність і правильність викладу (усного/письмового)	Повністю неправильна відповідь	Переважають грубі помилки	Значні неточності та спотворення понять	Загалом правильно, але є деякі неточності	Майже без помилок, є поодинокі неточності	Абсолютна правильність, наукова точність
3. Логічність і послідовність викладу (усного/письмового)	Виклад хаотичний, без зв'язку	Логіка майже відсутня, уривчастість	Послідовність мало виражена, важко простежити логіку	Є логіка, але виклад непослідовний	Логічний виклад, незначні порушення послідовності	Чітка структура, логічна й послідовна відповідь
4. Глибина розуміння	Не виявляє розуміння	Поверхнєве розуміння	Обмежене пояснення, без глибини	Часткове пояснення причинно-наслідкових зв'язків	Достатнє розуміння, пояснення із прикладами	Глибоке розуміння, узагальнення, системне пояснення
5.	Відсутні	Аргументів	Аргументів	Аргументи є,	Аргументован	Сильна

<i>Аргументованість відповіді (усної/письмової)</i>	аргументи	мало, вони непереконливі	достатньо, але без підтвердження	але не завжди переконливі	а відповідь із прикладами	аргументація з прикладами, доказами, посиланнями
6. <i>Застосування теорії на практиці (усне/письмове обґрунтування)</i>	Відсутнє	Немає прикладів, лише абстрактні твердження	Наведено приклади, але недоречні	Доречні приклади, але неповні	Практичні приклади доречні та різноманітні	Теорія застосована вдало, наведено яскраві й різноманітні приклади
7. <i>Термінологічна грамотність (усна/письмова)</i>	Термінологія відсутня або неправильна	Використання термінів із значним помилками	Використання частково правильних термінів	Використання більшості термінів правильно, але з помилками	Коректне використання термінів, незначні неточності	Абсолютне володіння професійною термінологією
8. <i>Комунікативні навички (усні/письмові)</i>	Відповідь відсутня	Мовлення/стиль незрозумілі	Мовлення/стиль малозрозумілі, є труднощі у сприйнятті	Загалом зрозуміло, але не завжди чітко	Коректне використання термінів, незначні неточності	Абсолютне володіння професійною термінологією
9. <i>Самостійність мислення (усна/письмова)</i>	Відсутні власні думки	Лише відтворення матеріалу	Мінімальні спроби власного аналізу	Є окремі власні судження	Помітна самостійність, власні узагальнення	Високий рівень самостійності, оригінальні ідеї
10. <i>Вміння усно відповідати на додаткові запитання / вміння давати письмові пояснення</i>	Не відповідає	Відповідає зі значними труднощами	Відповідь неповна, з помилками	Загалом відповідає, але з паузами чи неточностями	Відповіді повні, впевнені	Відповідає впевнено, швидко й правильно на всі запитання

Таблиця критеріїв оцінювання виконання практичного завдання під час поточного оцінювання

Бали/Критерій	0 балів	1 бал	2 бали	3 бали	4 бали	5 балів
1. <i>Відповідність темі та меті</i>	Завдання не пов'язане з темою	Дуже слабка відповідність	Часткова відповідність, мета не розкрита	Загалом відповідає, але є неточності	Відповідає темі з дрібними відхиленнями	Повністю відповідає темі, мета реалізована
2. <i>Використання цікавих методів та прийомів</i>	Не використано	Є лише згадка без реалізації	Використано фрагментарно	Реалізовано, але неефективно	Використано вдало, проте не повністю	Цікаві методи та прийоми інтегровано гармонійно
3. <i>Чіткість і зрозумілість виконання завдання</i>	Незрозуміле	Дуже складне / нечітке	Частково зрозуміле	Зрозуміле, але потребує уточнень	Переважно чітке й доступне	Абсолютно зрозуміле, логічно структуроване
4. <i>Методична доцільність</i>	Необґрунтоване	Дуже слабе методично	Частково обґрунтоване	Є доцільність, але не повна	Методично виправдане з незначними похибками	Повністю методично обґрунтоване

5.Відповідність результатам навчання	Зв'язок відсутній	Мінімальний зв'язок	Часткове співвідношення	Забезпечує досягнення окремих результатів	Відповідає більшості результатів	Спрямоване на досягнення всіх результатів
6.Дидактична цінність	Не має навчальної цінності	Дуже низька	Обмежена	Має певну цінність	Висока дидактична цінність	Максимальна навчальна та виховна користь
7.Практична реалізація	Неможливо реалізувати	Реалізація формальна	Реалізація часткова	Може бути проведене, але з труднощами	Може бути успішно реалізоване	Легко реалізується, ефективне в практиці
8.Комунікативне оформлення	Відсутнє / незрозуміле	Дуже низький рівень	Низький, нечіткі формулювання	Достатньо зрозуміло, але сухо	Виразно, грамотно, логічно	Вільна, професійна, комунікаційно точна подача
9.Самостійність	Відсутня	Мінімальна	Часткова, з опорою на готові зразки	Виконано переважно самостійно	Висока самостійність	Повністю авторський, творчий підхід
10.Рефлексія	Відсутня	Дуже поверхова	Часткова, неповна	Є, але без аналізу	Усвідомлена, з аналізом недоліків	Глибока, аналітична, із висновками щодо вдосконалення

Оцінка за виконання завдань тренінгу – 100 балів. Під час тренінгових занять здобувач вищої освіти виконує сумарно 10 тренінгових завдань, розподілених на весь відведений для тренінгів час. За кожне тренінгове завдання здобувач вищої освіти може отримати 10 балів. Оцінювання виконання завдань тренінгу відбувається відповідно до таблиці критеріїв оцінювання виконання завдань тренінгу.

Таблиця критеріїв оцінювання виконання завдань тренінгу

Бали/ Критерій	0 балів	1 бал	2 бали
1. Розуміння змісту завдання	Відсутнє розуміння суті завдання	Завдання виконане частково, окремі аспекти не розкриті	Здобувач вищої освіти повністю зрозумів завдання, чітко і правильно відобразив його суть
2. Аргументованість і обґрунтованість виконання	Аргументація відсутня або невідповідна	Наведено загальні міркування без глибокого обґрунтування	Відповіді/рішення підкріплені фактами, прикладами, логічними доказами
3. Креативність і практична спрямованість	Відсутня новизна, рішення не мають практичної цінності	Ідеї загальні, частково практичні	Запропоновані оригінальні, реалістичні й практично застосовувані ідеї
4. Якість презентації результату (усної чи письмової)	Результат поданий хаотично, незрозуміло	Є недоліки у структурі чи подачі, але загалом зрозуміло	Результат представлений структуровано, логічно, зрозуміло
5. Співпраця та комунікація під час групової роботи	Не співпрацює, ігнорує колективну діяльність	Бере участь, але з посереднім внеском у групову роботу	Активно взаємодіє з командою, підтримує дискусію, враховує думки інших

Оцінювання виконання завдань самостійної роботи здійснюється відповідно до таблиці критеріїв оцінювання мініпроектів-завдань для самостійної роботи (максимум – 10 балів за один мініпроект; як результат – 100 балів за самостійну роботу загалом).

Таблиця критеріїв оцінювання мініпроектів-завдань для самостійної роботи

Бали/ Критерій	0 балів	1 бал	2 бали
<i>1. Відповідність темі та меті</i>	Продукт не відповідає темі та меті	Частково відповідає, є неточності	Повністю відповідає темі, меті та очікуваним результатам
<i>2. Структура та логіка продукту</i>	Продукт хаотичний, без логіки	Структура є, але окремі елементи нелогічні	Продукт логічно структурований, чіткий та зрозумілий
<i>3. Дидактична цінність / навчальний ефект</i>	Продукт не має навчальної цінності	Частково сприяє навчальному процесу	Максимальна дидактична цінність, стимулює активне навчання
<i>4. Візуалізація та наочність</i>	Відсутні матеріали або наочність	Частково наочний, деякі елементи допомагають сприйняттю	Добре оформлено, візуально зрозуміло, сприяє сприйняттю
<i>5. Креативність та практичність</i>	Відсутні елементи креативності, продукт не практичний	Є елементи оригінальності, частково придатний для використання	Креативний, оригінальний, повністю готовий для практичного застосування

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання усіх видів завдань здобувачами вищої освіти і проведення контрольних заходів встановлюються конкретні терміни. Перескладання модулів проводиться в установленому порядку.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу здобувач вищої освіти може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими здобувачами вищої освіти, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим, пропуски практичних занять відпрацьовуються. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції факультету.

Шкала оцінювання:

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ЄКТС
90–100	“Відмінно”	A (відмінно)
85–89	“Добре”	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74		D (задовільно)
60–64	“Задовільно”	E (достатньо)
35–59		FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
01–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

10. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№ п/п	Найменування	Номер теми
1.	Мультимедійний проектор і проєкційний екран / телевізор	1-12
2.	Програмне забезпечення базових інформаційних технологій (Google Chrome/Firefox/інше)	1-12
3.	Наявність доступу до мережі «Інтернет»	1-12
4.	Персональні комп'ютери / ноутбуки	1-12
5.	Програмне забезпечення (Zoom) для проведення занять в онлайн-режимі (за необхідності)	1-12
6.	Навчальна платформа (Moodle) для організації дистанційного навчання (за необхідності)	1-12
7.	Інструменти Microsoft Office (Word, Power Point тощо)	1-12
8.	Ліцензійне програмне забезпечення (ОС Windows)	1-12
9.	Фліпчарт	1-12
10.	Матеріали та обладнання навчально-методичної лабораторії дошкільної та початкової освіти «WUNU kids land»	1-12

11. Рекомендовані джерела інформації

1. Альтернативні способи вирішення спорів : навч. посіб. /М. Я. Білак та ін.; за заг. ред. Ю. Д. Притики. Харків : Право, 2019. 264 с
2. Білик Н. М. Соціально-педагогічна технологія медіаторства у вирішенні конфліктів між молодшими підлітками : дис. ... канд. пед. наук (доктора філософії) : 13.00.05 / Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича; Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова; МОН України. Київ, 2017. 288 с.
3. Докаш В.І. Конфліктологія та медіація : навчальний посібник. Чернівці, Львів: Видавництво «Новий Світ – 2000», 2021. 249 с.
4. Долинська Л. В. , Матяш-Заяц Л. П. Психологія конфлікту : навч. посібн. 5-те вид. К.: Каравела, 2022. 304 с.
5. Душкова Г., Ілікчієва К., Прокопчук М. Медіація – інструмент ефективного розв'язання шкільного конфлікту. Вища школа адвокатури НААУ : вебсайт. 2021. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/mediatsiya-instrument-efektyvnogo-rozv-yazannya-shkilnogo-konfliktu>
6. Захарчин Г. М., Винничук Р. О. Управління конфліктами: навч. посіб. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Львів. політехніка». 2-ге вид., допов. Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2019. 192 с.
7. Концептуальні засади реформування середньої школи «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
8. Куценко Т. Розвиток конфліктологічної компетенції вчителя в системі методичної роботи закладів загальної середньої освіти. Освітологічний дискурс. 2020. № 1 (28). С. 43–54.
9. Новгородський Р. Г., Пилипенко Д. В. Шкільна медіація як технологія розв'язання конфліктів у закладах середньої освіти. Наукові записки. Серія "Психолого-педагогічні науки (Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя). 2022. № 1. С. 61–68.
10. Практика медіації : словник-довідник / уклад. : С. О. Гарькавець, Л. П. Волченко. Лисичанськ : ТОВ «ФОКСПРИНТ», 2019. 128 с.
11. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги посередництва, Державного стандарту соціальної послуги медіації та внесення зміни до Класифікатора соціальних послуг : Наказ Міністерства соціальної політики України № 269-Н від 03.06.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1159-24#n26>
12. Про затвердження професійного стандарту «Вихователь закладу дошкільної освіти»:

Наказ Міністерства економіки України № 755-21 від 19.10. 2021 р. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennya-profesijnogo-standartu-vihovatel-zakladu-doshkilnoyi-osviti>

13. Про затвердження професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)»: Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України № 2736-20 від 23.12.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v2736915-20#Text>

14. Рахліс В. Л., Павленко О. О. Переговори і медіація : підруч. для підгот. проф. переговорника / за ред. О. О. Павленко. 2-е вид., перероб. Дніпро : Дріант, 2021. 344 с.

15. Руденський Р., Писарчук О. Реалізація фасилітаційного підходу у формуванні пізнавальної активності здобувачів дошкільної та початкової освіти. Гуманітарні студії: історія та педагогіка. 2024. Вип. 1(7). С. 79-89.

16. Розбудова миру. Профілактика і вирішення конфлікту з використанням медіації: соціально-педагогічний аспект : навч.-метод. посібник. К.: ФОП Стеценко В.В. 2016. 192 с.

17. Створення системи служб порозуміння для впровадження медіації за принципом «рівний-рівному/рівнарівній» та вирішення конфліктів мирним шляхом у закладах освіти. К.: ФОП Нічога С.О.. 2018. 174 с.

18. Трофименко А. В., Константинова Ю. В. Конфліктологія та теорія переговорів : навч. посібник. Маріуполь : МДУ, 2020. 375 с.

19. Шишак А., Руденський Р., Гомотюк О. Підготовка майбутніх фахівців дошкільної і початкової освіти до здійснення медіації у професійній діяльності. Гуманітарні студії : історія та педагогіка. 2025. № 1. С. 167–179.

20. Яремко О., Дзюбак С. Медіація як спосіб врегулювання конфліктів в освітньому середовищі. Актуальні проблеми правознавства. 2025. № 2, Aug. 2025. С. 150–156.

21. Buzala O. Školská mediácia ako spôsob riešenia medzil'udských sporov a konfliktov. Sociálno-zdravotnícke spektrum. Social Health Spectrum. 2021. 11. p.

22. Lawrence E. Conflict Resolution and Peer Mediation in Primary Schools. Mediation in context / ed. Liebmann M. London: Jessica Kingsley Publishers, 2000. P. 53–68.

23. Popovič Ju., Shyshak A. Resolving online conflicts of primary school students through school mediation. Acta educationis. Kraków : Avalon Sp. z o.o., 2024. No. 8. S. 22–39.

24. Vaňová M. S. Úloha školského psychológa pri príprave a supervízii rovesníckych mediátorov v základnej škole. Školský psychológ/Školní psycholog. 2019. № 20(2). P. 34–49.